

До спеціалізованої вченої ради ДФ10/2023
Київського національного університету
технологій та дизайну
01011, м. Київ, вулиця Мала Шияновська
(Немировича-Данченка), 2

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора

Бригінця Олександра Олексійовича

професора кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Хмельницького університету управління та права

імені Леоніда Юзькова

на дисертацію

Дасюка Віктора Володимировича

**«Правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному
адмініструванні»,**

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертаційного дослідження, представленого для рецензування, обумовлена низкою взаємопов'язаних факторів. Однією з найбільш небезпечних загроз національній безпеці нашої держави є корупція, тобто діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. Водночас корупція – це відносини, що формуються між людьми щодо використання та розпорядження офіційними правовими статусами керівника чи господарника за рахунок невластивої цим статусам ролі ринкових з метою задоволення приватного інтересу. Протидія корупції є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання

якої для багатьох держав є надзвичайно складною і важливою справою. І наша держава посідає одну з найнижчих позицій у рейтингах держав, що борються з корупційними проявами. Як соціальне явище корупція існує в певних інституціональних межах, у яких економічні, політичні, правові, соціальні процеси впливають на неї, а корупція, відповідно, чинить зворотній вплив на ці сфери. Корупція – це складний, системний інститут, що має виключно антисуспільну спрямованість. Він негативно позначається на всіх сферах суспільного життя. А в умовах глобальної економіки корупція набуває міжнародного масштабу. Протидія цьому явищу є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для багатьох держав – надзвичайно складна й важлива справа. Саме тому досить важливим є те, що представлене дослідження визначає запобігання корупції як особливий вид діяльності у сфері публічного адміністрування, який полягає у здійсненні уповноваженими суб'єктами заходів, спрямованих на усунення чинників, що породжують корупцію. Пріоритетним завданням у напрямку запобігання корупції є попередження виникнення та поширення корупції. Важливим дієвим превентивним заходом запобігання корупції є антикорупційна експертиза. Тому основний фокус представленого дослідження направлений на аналіз становлення та еволюцію антикорупційної експертизи в системі заходів запобігання корупції, а також в ньому сформульовано напрями удосконалення правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні.

Про актуальність обраної тематики свідчить також те, що представлена робота виконана відповідно до новел законодавства, але правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні не було предметом окремого дослідження. Саме відсутність комплексного дослідження правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні зумовлює актуальність обраної автором теми та її важливе наукове та практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належний науково-теоретичний рівень та практична значимість положень та висновків дисертаційного дослідження

обумовлюють достатню обґрунтованість та достовірність наукових положень та висновків дисертації.

Достовірність результатів підтверджується великим обсягом використаних джерел, які охоплюють як наукові розробки вітчизняних вчених із правової тематики, чинного національного законодавства та законодавства іноземних держав, що стосуються комплексного дослідження правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні.

Мета дисертаційного дослідження сформульована розумно та чітко. Так, автор поставив за мету визначення сутності та особливостей правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні, а також формування напрямів удосконалення у цій сфері.

Поставленої мети дисертанту в повній мірі вдалось досягнути завдяки її послідовній конкретизації у системі завдань дослідження, які об'єднані у три логічно вибудованих блоки. Зокрема, дисертацією вирішено наступні завдання: охарактеризувати запобігання корупції як особливий вид діяльності в публічному адмініструванні; вивчити становлення та еволюцію інституту антикорупційної експертизи в системі заходів запобігання корупції в публічному адмініструванні; визначити правову природу, поняття, ознаки та види антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; встановити суб'єктів проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; з'ясувати процедуру проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; проаналізувати міжнародний та зарубіжний досвід правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; сформулювати напрями удосконалення правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні.

Об'єкт та предмет дослідження визначені відповідно до встановлених вимог та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблематику, не виходячи за межі наукової спеціальності. Відповідно до поставленої мети та завдань, об'єкту та предмету дисертаційного дослідження побудована його структура. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й вирішення наукового завдання, що полягає у

визначенні сутності та особливостей правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні.

Також сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, направлених на вирішення зазначеного завдання. Дисертант доцільно з точки зору логічної побудови дисертації відправною точкою дослідження обрав дослідження запобігання корупції як особливого виду діяльності в публічному адмініструванні. Також в першому розділі було опрацьовано становлення та еволюцію антикорупційної експертизи в системі заходів запобігання корупції в публічному адмініструванні. У центральному розділі роботи увагу приділено детальнішій характеристиці антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні та суб'єктів, що її проводять. Особливу увагу приділено процедурі проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні. У завершальному розділі роботи автор присвячує увагу міжнародному та зарубіжному досвіду правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні, а також напрямам удосконалення правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні. Завершується дослідження загальними висновками, які уособлюють найбільш вагомий його результати.

Варто звернути увагу на вдало обрану методологічну основу дисертаційного дослідження, яка забезпечила високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості його результатів.

Детальний аналіз змісту дисертації дозволяє зробити висновок про її системний, цілісний та завершений характер, дисертаційне дослідження Дасюка В.В. є самостійною працею та відзначається високим науковим рівнем.

Наукова та практична цінність дисертації. Дисертація характеризується науковою новизною та практичною цінністю, оскільки її матеріали можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, навчальному процесі та правозастосуванні.

Примітно, що пропозиції автора підкріплені актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження, зокрема його напрацювання були використані під час розробки та викладанні навчальних дисциплін «Актуальні

проблеми антикорупційного права» та «Адміністративне право» (акт про впровадження у освітній процес Київського національного університету технологій та дизайну результатів дисертаційного дослідження від 31 травня 2023 року), а також для застосування уповноваженими суб'єктами норм чинного законодавства у процесі проведення антикорупційної експертизи (лист Державного агентства водних ресурсів України від 21 липня 2023 року № 3584/9/13/11-23).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Слід відзначити комплексний характер проведеного дослідження правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні.

Автором доведено, що під антикорупційною функцією варто розуміти самостійний і пріоритетний напрям державної антикорупційної політики, що здійснюється за допомогою комплексу правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання та протидії корупції, усунення причин її виникнення, забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян та суспільства у сфері антикорупційних відносин.

У дисертаційному дослідженні ґрунтовно досліджено генезис становлення правового регулювання антикорупційної експертизи в Україні за такими темпоральними етапами розвитку: 1) 2008-2010 рр. – запровадження інституту антикорупційної експертизи у законодавстві України; 2) 2011-2013 рр. – удосконалення інституту антикорупційної експертизи в результаті прийняття Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» та затвердження Порядку проведення антикорупційної експертизи Міністерством юстиції України; 3) 2014 – дотепер – суттєва трансформація інституту антикорупційної експертизи в результаті прийняття Закону України «Про запобігання корупції», затвердження оновленого Порядку проведення антикорупційної експертизи Мін'юстом, Методології проведення антикорупційної експертизи Мін'юстом, Порядку проведення антикорупційної експертизи НАЗК, Методології проведення антикорупційної експертизи НАЗК.

Автор справедливо наголошує на тому, що антикорупційна експертиза має свої особливості та відрізняється від інших видів правових експертиз.

Антикорупційну експертизу в публічному адмініструванні визначено як діяльність уповноважених суб'єктів щодо дослідження чинних нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів на наявність у них корупціогенних властивостей норм, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Дисертантом вдало розкривається, що в різних державах застосовуються різні підходи щодо правової природи та впливу держави на правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні. Антикорупційну експертизу можуть здійснюють комітети парламентів і юридичні відділи апаратів парламентів, адміністрації президента (апарату уряду), а за дорученням останнього – міністерство юстиції відповідної країни в межах правової експертизи (Литва, Киргизстан, Вірменія, Молдова, Нідерланди). У деяких країнах (Болгарія, Велика Британія, Хорватія) інститут антикорупційної експертизи відсутній. Аналіз зарубіжного досвіду вказує на необхідність детальної регламентації проведення антикорупційної експертизи, оскільки в деяких країнах такий превентивний захід запобігання корупції є не обов'язковим етапом проходження нормативно-правового акту або його взагалі не передбачено.

Позитивним досягненням дисертанта є те, що ним сформульовано напрями удосконалення правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні виходячи з порівняння міжнародного, зарубіжного та національного законодавства.

Необхідно відзначити логічну злагодженість дисертації, взаємозв'язок її окремих підрозділів. Автор послідовно виклав матеріал, правильно співвідносячи загальні і конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції. Позитивною стороною дисертації, безперечно, є її науково-теоретичний рівень та практична спрямованість.

Повнота викладення у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані в дисертаційному дослідженні, достатньо повно викладені, а також

знайшли відображення у наукових статтях, опублікованих у виданнях з юридичних наук, а також у тезах доповідей на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам, які пред'являються до дисертацій.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Аналіз змісту дисертації вказує на дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності.

У роботі є посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримано вимоги законодавства про авторське право і суміжні права, надано достовірну інформацію про методики результати дослідження, джерела використаної інформації.

Таким чином, у рецензованій роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дисертантом дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Попри усі вищезазначені позитивні моменти, дисертація, як і будь-яке нове творче дослідження, містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення дисертантом під час прилюдного захисту та є можливими для врахування при здійсненні подальших наукових досліджень з обраної тематики.

1. Дисертант на майже 200 сторінках роботи переконує у необхідності розширення інституту антикорупційної експертизи. В той же час ним на сторінках 6. 147, 167, 173 констатується, що у Великій Британії та інших державах взагалі правове регулювання антикорупційної експертизи відсутнє. Те ж саме автор зазначає про такі держави, як Хорватія та Болгарія. Але все ж таки і ці держави змогли без правового регулювання антикорупційної експертизи стати державами-членами Європейського Союзу, куди так дуже прагне вступити наша держава вже багато років. І на с.133 здобувач відзначає, що Велика Британія також належить до кола країн, які створили ефективний механізм протидії корупції, і в цих державах корупції на низовому рівні майже немає. Також від себе згадаємо, що фінансова система Великої Британії досить успішно функціонує кілька століть. Виникає

питання, то чому ж досвід таких успішних держав, які, звичайно ж, економлять значну частину бюджетних коштів, що в ситуації 2024 року було б дуже актуально і для нашої держави, та взагалі не здійснюють антикорупційну експертизу, не можна було б запозичити в Україні?

2. Автор досить детально і вміло розглядає питання боротьби з корупційними проявами в багатьох успішних державах, в тому числі, і у північних державах Європи, зокрема Швеції та Фінляндії. Стосовно Швеції, то ним на с.136 зазначається, що: «У наукових працях вказується на те, що у Швеції, як і у більшості Скандинавських країн немає спеціалізованих антикорупційних органів, які контролюють виконання антикорупційного законодавства, а основним нормативно-правовим актом, який передбачає покарання за неправомірне отримання винагороди службовими особами є Кримінальний кодекс Швеції. Щодо відсутності спеціальних антикорупційних органів зазначимо, що хоч Швеція не має антикорупційного агентства, вона має ряд органів, які можуть спільно виконувати еквівалентну функцію». Стосовно Фінляндії то ним на с.137 зазначається, що: «що антикорупційна політика Фінляндії засновується на твердженні, про те, що корупція не є ізольованим феноменом, тому в процесі протидії корупції не виникає особливої потреби прийняття спеціальних законів, формування спеціалізованих антикорупційних органів, прийняття окремої стратегії або вироблення плану дій. Навпаки, антикорупційна політика інтегрована в загальну політику країни, адже корупцію розглядають і як частину злочинного світу, і як частину неналежного управління». У той же час у нашій державі постійно збільшується як кількість спеціальних органів, що мають побороти корупцію, та нових законів, стратегій, концепцій, які будуть сприяти суспільству в нелегкій справі по боротьбі з корупцією. Чому ж автор не пропонує хоча б частково перейняти досвід успішних Скандинавських держав? Окремо чому б зі с. 139 роботи з досвіду Німеччини не запозичити утворення реєстру корумпованих приватних підприємств чи організацій із метою превенції контактів з органами державної влади?

3. Досліджуючи представлену роботу та Індекс сприйняття корупції – 2022 року, відзначаємо, що дисертант неодноразово наводить як приклад досвід Киргизької Республіки, але вона посідає 140 місце, тобто навіть після таких держав як Папуа Нова-Гвінея, а наша Україна 116 місце. То чому ж автор зосереджує на цьому фокус дослідження?

4. Зрозуміло, що Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) безпосередньо не відноситься до суб'єктів проведення антикорупційної експертизи, але на нього також покладається функція попередження корупційних проявів. Тому хотілося б почути позицію автора, чому про роботу даного державного органу згадується лише кількома рядками?

Разом із тим висловлені зауваження, насамперед, характеризують складність проблеми, що досліджується, вони носять характер побажань та не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертації. Розроблені в дисертації ідеї можуть бути базою для подальшого плідного дослідження теми. Зазначені зауваження, у своїй більшості, мають дискусійний характер і тому не можуть вплинути на позитивну оцінку дисертаційної роботи в цілому яка відповідає встановленим вимогам.

Висновок. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, автор сформулював висновки, які здатні стати належним внеском у розвиток правової науки. Основні теоретичні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у публікаціях автора.

Дисертаційне дослідження Віктора Володимировича Дасюка на тему «Правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні», відповідає вимогам, встановленим згідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу Міністерства освіти і науки від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», п.п. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для правової науки, а його автор – Віктор Володимирович Дасюк заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
доктор юридичних наук, професор

Олександр БРИГІНЕЦЬ

Підпис *Олександра Бригінець*
ЗАСВІДЧУЮ:
вчений секретар університету

Світлана Кім

